

مؤلفه‌های فکری مقام معظم رهبری در هدایت امت اسلامی

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدکاظم کریمی*

اشاره

دغدغه مبتنی‌بودن احکام و قوانین جامعه بر مبانی و منابع دینی، از ویژگی‌های منحصربه‌فرد نظام اسلامی است که آن را از دیگر نظام‌ها متمایز می‌سازد و به این دلیل، موضوع رهبری در جامعه برای تضمین انطباق قوانین و آموزه‌های آن با مبانی دینی، اهمیت و ضرورت پیدا می‌کند. رهبری جامعه اسلامی، در طول رسالت پیامبران الهی و امامت اولیایش موضوعیت دارد و به منظور حفظ و مراقبت از موارث و دستاوردهای انبیا و اولیای الهی و پاسداری از دین خدا، وجود رهبری عالم، عادل و زمان‌شناس که از قوه تشخیص احکام الهی برخوردار بوده، بر توصیه و تشویق اعضای جامعه به عمل طبق قوانین و احکام الهی همت گمارد، ضرورت دارد. بدین سبب، رهبری جامعه در نظام اسلامی، مهم‌ترین و

* پژوهشگر پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.

حساس‌ترین جایگاه به شمار می‌رود و باید شایسته‌ترین و عادل‌ترین فرد در این منصب قرار گیرد.

آنچه در این نوشتار، مورد بررسی قرار گرفته، مهم‌ترین مؤلفه‌های اعتقادی و فکری رهبر معظم انقلاب در هدایت امت اسلامی می‌باشد.

مفهوم‌شناسی «امت»

«امت»، اسم جمع از ماده «أَمٌّ» به معنای قصد، بنیان و هدف است^۱ و در اصطلاح، به معنای جماعتی از انسان‌هاست که دارای هدف، مقصد و آرمان‌های مشترک هستند.^۲ کلمه «امت»، واژه‌ای قرآنی و دارای معانی مختلف است و دست‌کم ۶۲ بار در قرآن کریم تکرار شده است. از جمله معانی آن در قرآن کریم می‌توان به سه مورد ذیل اشاره کرد:

- «پیروان انبیا»، مانند آیه «وَ لِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ»^۳ برای هر امتی، رسولی است.

- «فرد جان‌نشین جماعت»، مانند آیه «إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ»؛ به‌درستی که ابراهیم، پیشوای مطیع امر خدا بوده است.

- «گروه انسان‌ها»، مانند آیه «وَ كَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا»؛ شما مسلمانان را [به واسطه اسلام]، گروهی میانه قرار دادیم.

در اسلام، از جامعه به امت یاد شده است و امت، تبلور ذهنیت و نماد حیات جمعی بخشی از انسان‌هاست که در نتیجه زندگی مشترک عینیت

۱. محمد بن مکرّم ابن‌منظور؛ *لسان‌العرب*؛ ج ۱۲، ص ۲۷ و ۲۸.

۲. همان، ص ۲۷.

۳. یونس: ۴۷.

۴. نحل: ۱۲۰.

۵. بقره: ۱۴۳.

می‌یابد. بین امت و ملت، این تفاوت وجود دارد که «ملت» محدود به جغرافیا و محدوده فیزیکی مشخص است؛ اما «امت» مرز و جغرافیا ندارد و محدوده آن، میزان باورها و عقاید است.

«هدایت»، یکی از عناصر اصلی مدیریت است و مقصود از آن، پیش‌بردن جامعه انسانی به سوی کمال و ارزش‌های والای انسانی است. دیگر عناصر مدیریت، شامل: برنامه‌ریزی، به‌کارگیری منابع انسانی، سازمان‌دهی و نظارت است. هدایت و رهبری جامعه اسلامی برای رسیدن به سعادت و کمال واقعی، از وظایف اصلی رهبر انقلاب، به عنوان مدیر جامعه اسلامی است. از دیدگاه رهبر انقلاب، هدایت، به عنوان یکی از اساسی‌ترین نیازهای انسان، عبارت است از شناخت هدف و دانستن راه سعادت.^۱

امت واحد اسلامی

یکی از تأکیدهای ویژه قرآن کریم برای شناسایی اجتماع‌های انسانی، استفاده از واژه «امت» است. توجه به روحیه جمعی و اجتماع ملت‌ها و تأکید بر باورها و اشتراکات اعتقادی، اخلاقی، فرهنگی، حقوقی و سیاسی، از اطلاعات مهم واژه «امت» در قرآن کریم است که وجه تمایز آنها را از دیگر اقوام و ملل مشخص می‌سازد؛ چنان‌که فرمود: «وَلَتَكُنَّ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ»^۲ باید از میان شما طایفه‌ای باشند که مردم را به سوی خیر دعوت کرده، امر به معروف و نهی از منکر کنند.»

۱. سید علی خامنه‌ای؛ طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن؛ ص ۲۵.

۲. آل‌عمران: ۱۰۴.

واژه «امت» در قرآن کریم، برای پیروان همه ادیان به کار رفته است؛ اما به طور خاص، خداوند امت اسلامی را در مقایسه با دیگر اقوام و ملت‌ها، امتیاز و برتری بخشیده است: «كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ»^۱ شما [از ازل] بهترین امتی بودید که برای مردم پدید آمدید؛ چون امر به معروف و نهی از منکر می‌کنید و به خدا ایمان دارید. از این رو، تأکید بر عناصر وحدت بخش امت اسلامی و حفظ مرزبندی‌های شان با ملت‌های غیرمسلمان برای نشان دادن اقتدار اسلامی، از امور مهم به شمار می‌رود: «إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ»^۲ این است آیین شما؛ آیینی واحد، و من پروردگار شمایم. پس، تنها مرا بپرستید. به دلیل اهمیت و ضرورت یکپارچگی و یگانگی امت اسلامی و نقش آن در حفظ اقتدار مسلمانان، تمسک به ریسمان محکم الهی و پرهیز از اختلاف، دودستگی و تفرقه، به عنوان میثاق‌نامه امت اسلامی با خدای یکتا، مورد توجه و تأکید قرآن کریم قرار گرفته است: «وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا»^۳ همگان به ریسمان محکم الهی چنگ زنید و از تفرقه پرهیزید.

مردی یهودی برای اینکه امیر مؤمنان، علی علیه السلام را در خصوص حوادث نامطلوب صدر اسلام درباره خلافت سرزنش کند، گفت: «مَا دَفَنْتُمْ نَبِيَّكُمْ حَتَّى اِخْتَلَفْتُمْ فِيهِ؛ هُنُوْزَ بِيَامِرْتَانِ رَا دَفِنَ نَكْرَدَهٗ بُوْدِيْدَ كِهٖ دَرِبَارَهٗ اَش اِخْتِلَافَ كَرِيْدِيْدَ.» امام علی علیه السلام در پاسخش به زیبایی فرمود: «إِنَّمَا اِخْتَلَفْنَا عَنْهُ لَا فِيهِ وَ لِكَيْكُمْ مَا جَعَلْتُمْ مِنْ الْبَيْحِ حَتَّى قُلْتُمْ لِنَبِيِّكُمْ «اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ

۱. آل عمران: ۱۱۰.

۲. انبیاء: ۹۲.

۳. آل عمران: ۱۰۳.

قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ؛^۱ ما درباره خود پیامبران اختلاف نکردیم؛ [بلکه] اختلاف ما درباره دستوری بود که از پیامبر ما رسیده است؛ اما شما هنوز پایتان از آب دریا خشک نشده بود که به پیامبر خود گفتید: برای ما بسان این بت پرستان بتی بساز، و پیامبرتان گفت: همانا شما قوم نادانی هستید.»

با وقوع انقلاب اسلامی و استقرار نظام اسلامی به رهبری حضرت امام علیه السلام، ایشان بالاترین دغدغه را برای حفظ وحدت ملی و یکپارچگی امت اسلام داشتند و بر موضوع وحدت کلمه بیشترین تأکید را می‌نمودند؛^۲ چنان‌که رهبر انقلاب نیز به عنوان پرچم‌دار و طلایه‌دار امروز نهضت اسلامی، با «شیعه انگلیسی» و «سنّی آمریکایی» نامیدن صداهایی که با توسل به تفاوت‌های ذاتی مذاهب، در صدد اختلاف‌افکنی میان جامعه اسلامی و برهم‌زدن انسجام امت اسلامی هستند، به این مسئله اهتمام ویژه نشان داده است.^۳

از نظر رهبر انقلاب، دنیای اسلام امروز، دچار رنج‌های فراوانی است که اتحاد، هم‌افزایی، تعاون و عبور از اختلاف‌های مذهبی و فکری در زیر سایه مشترکات فراوان اسلامی، راه حلّ این مشکلات و مصائب است.^۴

مهم‌ترین مؤلفه‌های رهبری امت اسلامی

در ادامه، مهم‌ترین مؤلفه‌های رهبری و مدیریت رهبر معظم انقلاب در

۱. محمد بن حسین الشریف الرضی؛ نهج البلاغه؛ تصحیح صبحی صالح؛ ص ۵۳۱، حکمت ۳۱۷.

۲. سید روح‌الله موسوی خمینی؛ صحیفه امام؛ ج ۷، ص ۱۱۶.

۳. بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی، ۱۳۹۵/۹/۲۷.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=35186>

۴. همان.

هدایت ائمت اسلامی به اختصار اشاره می شود:

۱. اتکا بر اصول و مبانی اسلامی

ایمان به خدا و پایداری در تحقق اهداف و آموزه های دین الهی، پیام اصلی قرآن کریم است؛ «إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ»^۱ به راستی آنان که گفتند: پروردگار ما الله است، و در پای این گفته خود، استقامت ورزیدند، نه ترسی دارند و نه اندوهگین می شوند. «کلمه «استقامت»، طبق بیان راغب در مفردات، در اصل برای طریقی به کار می رفته که به خط مستقیم کشیده شده باشد و در آیه شریفه «اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ»، حق را به چنین راهی تشبیه کرده است و استقامت انسان، به این معناست که همواره ملازم طریقه مستقیم باشد.^۲

صاحب تفسیر شریف المیزان می فرماید: مراد از «رَبُّنَا اللَّهُ»، اقرار و شهادت به انحصار ربوبیت در خدای سبحان و یگانگی او در آن است. و مراد از استقامت در مقابل شهادت خود، این است که از آنچه شهادت به حقانیتش می دهند، منحرف نمی شوند و رفتاری برخلاف آن و لوازش از خود نشان نمی دهند.^۳

تمسک به اسلام و اصول و ارزش های آن، به عنوان یگانه راه نجات بخش و مسیر حرکت جامعه اسلامی، از ابزارهای تأثیرگذار رهبری نظام جمهوری اسلامی برای هدایت ائمت اسلامی بوده است. امام خمینی علیه السلام تمسک به

۱. احقاف: ۱۳.

۲. راغب اصفهانی؛ مفردات الفاظ القرآن؛ ص ۶۹۲.

۳. سید محمدحسین طباطبایی؛ ترجمه تفسیر المیزان؛ ج ۱۸، ص ۲۹۹.

اسلام و توحید ناب را عامل وحدت مسلمانان و زمینه‌ساز غلبه بر مستکبران و دشمنان دین اسلام معرفی کرده است.^۱ رهبر معظم انقلاب نیز با تأکید بر ضرورت معرفی اسلام واقعی برای مقابله با تبلیغات منفی دشمنان، می‌فرماید: «یک وظیفه‌ای که به عهده همه است، [این است] که اسلام وارد در متن زندگی را معرفی کنیم؛ اسلام رحمت به ضعفا، اسلام جهاد و مبارزه با مستکبران».^۲ از این رو، معظم‌له مسلمانان را متوجه عمق آموزه‌های اسلام ساخته، دو عامل «ایمان» و «صبر» را شرط تحقق موفقیت مسلمانان می‌داند.^۳ ایشان استقرار حاکمیت اسلامی را تنها راه نجات امت اسلام دانسته، شرط اصلی آن را پابندی نظری و عملی به احکام و قوانین شریعت اسلام بیان کرده و معتقد است که اسلام به معنای واقعی، موجب تهدید منافع بیگانگان می‌باشد. به همین دلیل، با استناد به گفته برخی از سیاست‌مداران غربی، می‌فرماید: «با یک سیاست‌مدار آمریکایی مصاحبه کردند؛ مصاحبه‌گر از او می‌پرسد که دشمن آمریکا کیست؟ او در جواب می‌گوید: دشمن آمریکا، تروریسم نیست؛ دشمن آمریکا، مسلمان‌ها هم نیستند؛ دشمن آمریکا، اسلام‌گرایی است».^۴ از نگاه ایشان، همه گرفتاری‌های ملت‌های مسلمان، مانند: نداشتن استقلال، نداشتن آزادی، نداشتن حیثیت انسانی، عقب‌ماندگی علمی و عقب‌ماندگی در شئون زندگی، ناشی از فشار قدرت‌های مستکبر

۱. سید روح‌الله موسوی خمینی؛ صحیفه امام؛ ج ۲۰، ص ۳۳۲.

۲. بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۳/۱۲/۲۱.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=29151>

۳. سید علی خامنه‌ای؛ طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن؛ ص ۸۴.

۴. بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی، ۱۳۹۴/۱۰/۸.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=31770>

است و معتقدند همه این گرفتاری‌ها، به برکت بازگشت به اسلام، عمل به آن و حاکمیت اسلامی برطرف می‌شود.^۱

۲. دشمن‌شناسی و استکبارستیزی

تقابل حق و باطل، قدمتی به تاریخ حیات بشر در کره زمین دارد و به دلیل ویژگی‌های ذاتی و وجودی انسان‌ها، مبارزه میان این دو، پایان‌ناپذیر است. تکرار ۱۰۶ بار واژه «عدو» و مشتقات آن در قرآن کریم و هشدار به مؤمنان در شناخت دشمن و دوستی نکردن با دشمنان خدا و غفلت‌نمودن از توطئه‌های آنان، نشان از اهمیت موضوع دشمن‌شناسی و توجه به رعایت مرزها با آنهاست؛ «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تَلْمِزُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمُؤَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ؛^۲ ای کسانی که ایمان آورده‌اید! دشمن مرا و دشمن خودتان را دوستان خود مگیرید. آیا مراتب دوستی خویش را به ایشان تقدیم می‌کنید؛ با اینکه به شریعتی که برای شما آمده و حق است، کفر می‌ورزند؟»

از آیات استفاده می‌شود که بعضی از مؤمنان مهاجر در خفا با مشرکان مکه رابطه دوستی داشته‌اند و انگیزه‌شان در این دوستی، جلب حمایت آنان از ارحام و فرزندان خود بوده که هنوز در مکه مانده بودند. این آیات، نازل شد و ایشان را از این عمل نهی کرد. در برخی روایات آمده که حاطب بن ابی بلتعنه نامه‌ای سری به مشرکان مکه فرستاد و در آن از اینکه رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تصمیم دارد مکه را فتح کند، به ایشان گزارش داد و

۱. بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در مراسم سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی رحمته.

منظورش این بود که متنی بر آنان گذاشته و بدین وسیله، ارحام و اولادی را که در مکه داشت، از خطر مشرکان حفظ کرده باشد. خدای تعالی این جریان را به پیامبر گرامی‌اش خبر داد و آیات مذکور را فرستاد.^۱ در آیه بعد نیز به نقشه دشمن در فریب مسلمانان و خطر دین‌زدایی از آنان اشاره می‌کند و می‌فرماید: «اگر کفار به شما دست پیدا کنند، دشمنانتان خواهند بود و دست و زبان خود را به آزار شما دراز خواهند کرد و آرزومندند که شما هم کافر شوید.»^۲

شناخت دشمن و مراقبت از رفتار و حرکات آنان، از توصیه‌های اصلی امام خمینی علیه السلام به ملت‌های مسلمان است و با معرفی ماهیت دشمنان ملت‌های اسلامی و مستضعفان جهان، معتقد است آنان دشمنان خدای بزرگ و قرآن کریم و اسلام عزیزند؛ درندگانی هستند که از هیچ جنایت و خیانتی برای مقاصد شوم جنایتکارانه خود دست نمی‌کشند و برای رسیدن به ریاست و مطامع پست خود، تفاوتی میان دوست و دشمن نمی‌گذارند.^۳

یکی از ویژگی‌های رهبر معظم انقلاب برای هدایت امت اسلامی، یادآوری عداوت دشمنان اسلام و رصد شگردهای تبلیغی و نفوذ آنان در جامعه اسلامی است؛ چنان‌که در معرفی ماهیت این دشمن می‌فرماید: «...دشمن کیست؟ استکبار؛ البته مظهر استکبار، امروز، آمریکاست؛ یک روزی انگلیس بود. این دشمن، بیکار نیست، مشغول است؛ دائم مشغول است.»^۴

از جمله ترفندهای دشمنان از نظر رهبر انقلاب که در راستای اهداف

۱. سید محمدحسین طباطبایی؛ ترجمه تفسیر المیزان؛ ج ۱۹، ص ۳۸۸.

۲. ممتحنه: ۲.

۳. سید روح‌الله موسوی خمینی؛ صحیفه امام؛ ج ۲۱، ص ۳۹۸.

۴. بیانات در دیدار فرماندهان گردان‌های بسیج، ۱۳۹۴/۹/۴.

استعماری آنان اعمال می‌گردد، ایجاد اختلاف میان امت اسلامی است؛ تا بدین طریق، سلطه خود بر کشورهای مسلمان را دوام بخشند: «امروز، هم در بین اهل سنت، هم در بین شیعه، دست‌هایی در کار است برای اینکه اینها را از هم جدا کند؛ همه این دست‌ها [را] هم اگر جست‌وجو کردید، می‌رسد به مراکز جاسوسی و اطلاعاتی دشمنان اسلام.»^۱

به همین سبب، ایشان تکلیف عالمان و نخبگان امت اسلامی را سنگین توصیف می‌کند و معتقد است که آنان باید بر محور تعالیم اسلام، در خصوص شناخت دشمن و آگاهی‌بخشی توده‌ها، به وظیفه خود به‌خوبی عمل کنند. شاعر عرب در این زمینه گفته است:

الدَّهْرُ يَقْظَانُ وَ الْأَحْدَاثُ لَمْ يَتَمَّ
فَمَا رُقَادُكُمْ يَا أَفْضَلَ الْأُمَمِ^۲

«وقتی که دنیای قدرت، دنیای زر و زور، با همه امکانات خود متوجه شماست، شما حق ندارید چُرت بزیند، حق ندارید خواب بروید.»^۳

حسن بن علی خِزَّاز می‌گوید: «از امام رضا علیه السلام شنیدم که فرمود: بعضی از کسانی که ادعای محبت و دوستی ما را دارند، ضررشان برای شیعیان ما از دَجَال بیشتر است. عرض کردم: به چه علت ای فرزند رسول خدا؟ فرمود: به جهت دوستی‌شان با دشمنان ما، و دشمنی‌شان با دوستان ما. هرگاه چنین شود، حَقِّ و باطل به هم درآمیزد و امر مشتبه گردد و مؤمن از منافق

۱. بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان بیست و هشتمین کنفرانس بین‌المللی وحدت

اسلامی، ۱۳۹۳/۱۰/۱۹. <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=28622>

۲. شعر از: احمد شوقی.

۳. بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی، ۱۳۹۴/۱۰/۸.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۳۱۷۷۰>

بازشناخته نشود.»^۱

از نگاه رهبر فرزانه انقلاب، معادلات قدرت در جهان امروز تغییر یافته و همه توجه و برنامه‌های دشمنان، متوجه اسلام و آرمان‌های آن شده است: «دو قطبی سرمایه‌داری و کمونیسم که [در بین آنها] جنگ بر سر قدرت و ثروت بود، پایان یافت و امروز دو قطبی، میان مستضعفین جهان به رهبری جنبش مسلمین، با مستکبران به رهبری آمریکا و ناتو و صهیونیسم است.»^۲

معظم‌له در تعریف و بیان مقصود از استکبارستیزی می‌گوید: «استکبارستیزی، یعنی یک ملتی زیر بار مداخله‌جویی و تحمیل قدرت استکبارگر یا انسان مستکبر یا دولت مستکبر نرود.»^۳ ایشان مبارزه با استکبار را دستور قرآن کریم و مصداق اصلی آن را آمریکا می‌داند و می‌فرماید: «مبارزه با استکبار و نظام سلطه، تعطیل‌پذیر نیست. اگر مبارزه با استکبار نباشد، ما اصلاً تابع قرآن نیستیم. مبارزه با استکبار که تمام نمی‌شود. در مورد مصادیق استکبار، آمریکا اتمّ مصادیق استکبار است... استکبار، یک واژه قرآنی است که در قرآن درباره امثال فرعون و گروه‌های بدخواه و معارضی حقّ و حقیقت به کار رفته است.»^۴

بنابراین، هدایت جهان اسلام از طریق آگاهی‌بخشی به گروه‌های مختلف کشورهای اسلامی به منظور مقابله با سیاست‌های دولت آمریکا، از رئوس

۱. محمد بن علی بن بابویه؛ صفات الشیعة؛ ص ۸.

۲. خطبه‌های نماز جمعه تهران، ترجمه خطبه عربی، ۱۳۹۰/۱۱/۱۴.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۱۸۹۲۳>

۳. بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان، ۱۳۹۲/۸/۱۲.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۴۳۷۸>

۴. بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان، ۱۳۹۴/۴/۲۰.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۳۰۲۵۵>

تلاش‌های رهبر معظم انقلاب برای ناکام‌گذاشتن عملیات استعماری این دولت و معرفی طرح‌ها و فعالیت‌های او برای به زیر سلطه کشیدن ملل مظلوم، به‌ویژه کشورهای اسلامی است.

نشانه‌گرفتن اهداف و توطئه‌های شوم استکباری برای به ستم کشیدن ملل مسلمان و غارت ثروت و دارایی‌های‌شان و آگاهی‌بخشیدن به جوامع اسلامی، به‌خصوص جوانان آنها، از مهم‌ترین تلاش‌های رهبر انقلاب به شمار می‌رود که موجب کینه‌توزی و مقابله دول استعماری با آرمان‌های انقلاب اسلامی گردیده است. قراردادن نظام اسلامی در تنگناهای اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، فناوری، هسته‌ای و ممانعت از تعامل آسان کشورها با او را باید از پیامدهای این دشمنی‌ها به شمار آورد. معظم‌له در این باره می‌فرماید: «برای دشمنان ملت ایران اینکه یک ملتی صریحاً بایستد و بدون هیچ‌گونه ملاحظه‌ای، نظرات قاطع خود را علیه استکبار بیان بکند و به دیگر ملت‌ها جرئت بدهد، قابل تحمل نیست؛ لذا هر چه می‌توانند، تلاش می‌کنند.»^۱

ایشان بی‌ارزش بودن جان انسان‌ها را از جمله شاخص‌های فکری استکبار برمی‌شمارد و ضمن اشاره به نمونه‌های مختلف جنایت‌های دستگاه‌های استکباری در کشورها طی سالیان گذشته، مانند: برخورد با بومیان آمریکا، آدم‌کشی در ویتنام، بمباران اتمی دو شهر ژاپن، جنایت هواپیماهای بدون سرنشین در پاکستان، بمباران مردم بی‌دفاع در افغانستان، شکنجه‌های وحشتناک زندان ابو‌غریب در عراق و نظیر آن، معتقد است: «یکی از

۱. بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی، ۱۳۹۴/۱۱/۲۸.

شاخص‌های استعمار و استکبار، این است که جنایت را نسبت به ملت‌ها و نسبت به آحاد بشر مجاز می‌شمردند... و هر جایی که دستشان برسد و منافعشان اقتضا کند، از جنایت اِبا ندارند.»^۱

۳. دفاع از حقوق مسلمانان و مظلومان عالم

انقلاب اسلامی در مسیر تحقق آموزه‌ها و معارف ناب اسلامی و ابلاغ ارزش‌های اسلامی و انسانی آن به جهانیان، تاکنون هزینه‌های بسیاری را متحمل شده است. رعایت عدالت و احسان به خلق به عنوان یک آموزه دینی، سفارش خاص قرآن کریم است: «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ»^۲ به راستی که خداوند به عدالت و نیکی به مردم امر کرده است. «امیر مؤمنان، علی عليه السلام در آخرین وصیت‌ها به امام حسن و امام حسین علیهما السلام بعد از ضربت ابن ملجم می‌فرماید: «وَكُونَا لِلظَّالِمِ خَصْمًا وَلِلْمَظْلُومِ عَوْنًا»^۳ دشمن ستمکار، و یاور ستم‌دیده باشید.» سرور و سالار شهیدان نیز در تبیین هدف قیام الهی خویش فرموده: «کسی که فرمانروای ستمکاری را ببیند که حلال خدا را حرام، عهد الهی را شکسته، مخالف سنت رسول خدا عمل کرده و میان بندگان به ستم رفتار نموده، ولی در عمل و گفتار با او مخالفت نکند، بر خداوند است که او را در جایش قرار دهد.»^۴

حمایت از ستم‌دیدگان عالم، به‌ویژه ملت‌های مسلمان، از آرمان‌های بزرگ

۱. بیانات در دیدار پنجاه هزار فرمانده بسیج سراسر کشور، ۱۳۹۲/۸/۲۹.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۴۵۵۲>

۲. نحل: ۹۰.

۳. محمد بن حسین الشریف الرضی؛ نهج البلاغة؛ تصحیح صبحی صالح؛ نامه ۴۷.

۴. قاضی نورالله شوشتری؛ احتقاق الحق و ازهاق الباطل؛ ج ۱۱، ص ۶۱۰.

انقلاب اسلامی به شمار می‌رود و با وجود مشکلاتی که از ناحیه استکبار جهانی متوجه نظام اسلامی گردیده، در تمام دوره‌های گذشته از این آرمان خود کوتاه نیامده است. به همین جهت، امام خمینی علیه السلام با اشاره به تکلیف شرعی برای دفاع و حمایت از همه ملت‌های مظلوم می‌فرماید: «ما مسلمانیم و شرق و غرب برایمان مطرح نیست. ما از مظلوم دفاع می‌کنیم و بر ظالم می‌تازیم. این، یک وظیفه اسلامی است.»^۱

رهبر انقلاب، هدف حمایت از ملت‌های مظلوم و مسلمان را جامه عمل پوشاندن به آرمان‌های بزرگ انبیا و اولیای الهی می‌داند تا از این طریق، زمینه برای تحقق امت واحد اسلامی فراهم گردد: «ما دنبال آرمان‌های بلند هستیم، دنبال تشکیل جامعه اسلامی، نظام اسلامی، کشور اسلامی، امت اسلامی و تحقق بخشیدن به آرزوهای بزرگ پیامبران و صدیقان و شهیدان [هستیم]؛ و دستگاه‌های شیطان‌ی زمان، یک جبهه‌اند و طبعاً با یک‌چنین حرکتی، مخالفند.»^۲

ایشان رسالت نظام اسلامی را همسویی و همگامی با ملت‌های مسلمان و شریک بودن در مصائب و مشکلات آنان بیان می‌کند و با تمسک به متن قرآن کریم و آموزه‌های اسلامی، خدمت به انسان‌ها را محصول درسی می‌داند که نظام اسلامی از اولیای دین گرفته است.^۳

۴. حمایت از فلسطین و مقاومت اسلامی

یکی از پیامدهای شکل‌گیری نظام اسلامی در ایران، رشد آگاهی ملت‌های

۱. سید روح‌الله موسوی خمینی؛ صحیفه امام؛ ج ۱۲، ص ۱۳۶.

۲. بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۶/۴/۱۳۹۳، <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۶۹۰۸.۱۳۹۳/۴/۱۶>

۳. بیانات در دیدار پنجاه هزار فرمانده بسیج سراسر کشور، ۲۹/۸/۱۳۹۲.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۴۵۵۲>

مسلمان و تلاش برای عینیت‌بخشیدن به خواسته‌ها و مطالبات واقعی‌شان بوده است. کشور فلسطین در میان امت اسلامی، همواره دارای اهمیت و جایگاه ویژه‌ای بوده و به همین سبب، تلاش‌های گروه‌های مختلف اسلامی برای رهایی مردم مظلوم این کشور از ستم رژیم غاصب صهیونیستی و حامیان آن با عنوان «مقاومت اسلامی»، برگ زرینی از تبلور اراده و اتحاد ملت‌های مسلمان برای نمایش قدرت و مبارزه با دشمنان اسلام به شمار می‌رود. با وجود شیعه‌بودن نظام جمهوری اسلامی و رهبری معظم آن، و سنی‌بودن مسلمانان فلسطین، امروزه حامی حقیقی مردم مظلوم فلسطین، نظام جمهوری اسلامی و رهبری آن است. این، در حالی است که حاکمان کشورهای عربی به اسرائیل دست دوستی داده و در کنار این کشور، علیه نظام اسلامی و اهداف بلند آن توطئه‌چینی می‌کنند. بدیهی است که حمایت از مسلمانان، برگرفته از آموزه‌های اسلامی و شعار محوری انقلاب اسلامی است؛ چنان‌که رسول خدا ﷺ فرموده است: «مَنْ أَصْبَحَ وَلَا يَهْتَمُّ بِأُمُورِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ مِنْهُمْ»^۱ کسی که صبح کند و به مسائل مسلمانان اهتمام نداشته باشد، از آنان به شمار نمی‌آید.

دفاع قاطع حضرت امام علیه السلام از آرمان‌های ملت فلسطین از ابتدای شروع نهضت اسلامی،^۲ و حمایت رهبر انقلاب از این آرمان، نشان از اهمیت این مسئله برای نظام جمهوری اسلامی دارد؛ آنجا که فرموده است: «امت اسلامی، یک جراحت بزرگی را در وجود خود دارد و آن، مسئله ملت و سرزمین تاریخی و مقدس فلسطین است.»^۳

۱. محمد بن یعقوب کلینی؛ *الکافی*؛ ج ۲، ص ۱۶۴، ح ۵.

۲. سید روح‌الله موسوی خمینی؛ *صحیفه امام*؛ ج ۱۲، ص ۲۰۳.

۳. بیانات در دیدار جمعی از مردم و مسئولان نظام، ۱۳/۱۲/۱۳۸۸.

ایشان دولت اسرائیل را دشمن شماره یک امت اسلامی دانسته و در دفاع از ملت‌های فلسطین، لبنان و سوریه که در خط مبارزه با این دولت هستند، سعی وافری داشته و به دلیل تهدیدآمیز بودن آن برای منطقه و جهان، به معرفی چهره واقعی و خطرات آن همت گمارده و تأکید می‌کند: «تهدید همه جهان، آن نیروهای شر و شرآفرینی هستند که جز شرارت از خودشان نشان نداده‌اند؛ از جمله، همین رژیم جعلی اسرائیل و بعضی از پشتیبانان او.»^۱

معظم‌له آگاهی و بیداری مسلمانان را در برابر مسائل فلسطین و ستمی که بر آنها وارد می‌شود، یک ضرورت برای امت اسلام می‌داند که باید در مسائل حج بدان توجه نشان داد: «الآن بیش از شصت سال است که دنیای اسلام با این بلیه (مسئله فلسطین) مبتلاست... امروز که دنیای اسلام را به کمک می‌طلبند، چرا دنیای اسلام در مقابل اینها ساکت است؟ مگر پیغمبر نفرمود: کسی که صبح کند و اهمیتی به کارهای مسلمانان ندهد، از آنان نیست.»^۲

ایشان با اهتمام به مسئله فلسطین، معتقد است که دنیای اسلام باید از انگیزه خود در این موضوع لحظه‌ای کوتاه نیاید و عمل غاصبانه گرگ‌های درنده صهیونیست و حامیان بین‌المللی آنها را محکوم کند: «همه سعی دشمن بر آن بود که با وعده‌های پوچ و فریب‌آمیز، ملت و گروه‌های فلسطینی را از گزینه «مقاومت» منصرف کند و به بازی ناشیانه در میدان سیاست سرگرم سازد... پادزهر همه این بازی‌های خیانت‌آمیز تاکنون، روحیه مقاومت در گروه‌های

۱. بیانات در دیدار پنجاه هزار فرمانده بسیج سراسر کشور، ۱۳۹۲/۸/۲۹.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۴۵۵۲>

۲. بیانات در دیدار کارگزاران حج، ۱۳۸۹/۷/۱۷.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۱۰۲۴۱>

اسلامی و ملت فلسطین بوده است.^۱

۵. به چالش کشاندن فرهنگ غرب

یکی از راهبردهای تبلیغی رهبر انقلاب برای هویت‌بخشیدن به امت اسلامی، نشان‌دادن قوت‌های درونی فرهنگ اسلامی از طریق به چالش کشیدن ضعف‌های درونی فرهنگ غربی است؛ چراکه فرهنگ اسلامی به دلیل قوت‌های ذاتی‌اش که منبعث از تعالیم الهی است، دارای چنان ظرفیتی است که می‌تواند فرهنگ‌های غیراسلامی را به زانو درآورد و رهبر انقلاب به دلیل اشراف و آگاهی به درون‌مایه‌های این فرهنگ از یک سو، و نیز وقوف کامل به عمق ضعف‌های فرهنگ غربی و آسیب‌های واقعی آن از سوی دیگر، در برشمردن توانایی‌ها و استعداد‌های فرهنگ خودی و نشان‌دادن ضعف‌های فرهنگ بیگانه، سعی وافری داشته است؛ چنان‌که می‌فرماید: «امروز، جهان غرب است که باید به لحاظ نظری و عملی در خصوص حقوق بشر، آزادی، حق ملت‌ها در تعیین سرنوشت خود، حق ملت‌ها در بهره‌گیری از ثروت‌های خود و حقوق زن و حفظ کرامت او، به چالش کشیده شود و پاسخگو باشد.»^۲ به طور خاص، ایشان درباره نوع نگاه به حجاب در کشورهای غربی می‌فرماید: «آیا ممنوعیت حجاب در برخی کشورهای اروپایی، نشانه دروغ‌بودن اعتقاد به آزادی نیست؟»^۳

۱. بیانات در کنفرانس حمایت از انتفاضه فلسطین، ۱۳۹۰/۷/۹.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۱۷۴۰۱>

۲. پیام به کنگره‌ی عظیم حج، ۱۳۸۲/۱۱/۸.

<http://farsi.khamenei.ir/message-content?id=۱۲۲>

۳. همان.

در نهایت، واقعیت فرهنگ فاسد غرب که به عنوان تمدن غربی به کشورهای دیگر، به خصوص کشورهای اسلامی عرضه گردیده، از زیان معظم^۱له این چنین توصیف شده است:

این تمدنی که آنها به دنیا عرضه کردند، جلوه‌های زیبایی از فناوری و سرعت و سهولت و ابزارهای زندگی را در اختیار مردم گذاشت؛ اما خوشبختی انسان‌ها را تأمین نکرد، عدالت را برقرار نکرد. به عکس، بر فرق عدالت کوید، ملت‌هایی را اسیر کرد، ملت‌هایی را فقیر کرد، ملت‌هایی را تحقیر کرد؛ در درون خود هم دچار تضادها شد، از لحاظ اخلاقی فاسد شدند، از لحاظ معنوی پوک و پوچ شدند. امروز، خود غربی‌ها به این معنا گواهی می‌دهند. یک سیاست‌مدار برجسته غربی به من گفت: دنیای ما، دنیای پوچ و پوکی است و این را حس می‌کنیم.^۱

سخن پایانی

در پایان، باید یادآور شد رهبر انقلاب، داعیه اقتدار کشورهای اسلامی و تحقق بخشیدن به جامعه تراز اسلامی را در اندیشه دارد و به عنوان یک آرمان به آن می‌نگرد؛ اما قطعاً شرط تحقق چنین آرمانی، همراهی و همگامی امت اسلامی با ایشان است و چنان‌که این هدف تأمین نشود، چشم‌انداز شکوه و عظمت اسلامی دور از دسترس خواهد بود؛ چنان‌که امام علی علیه السلام به ضرورت رعایت حقوق متقابل رهبری و مردم اشاره نموده و مخاطره‌های بی‌توجهی جامعه به حق رهبری یا فاصله میان جامعه اسلامی و رهبری را

۱. بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی، ۱۳۹۴/۱۰/۸.

به‌زیبایی یادآور شده است:

و آنگاه که مردم حق رهبری را ادا کنند و زمامدار نیز حق مردم را بپردازد، حق در آن جامعه عزت یابد و راه‌های دین پدیدار، و نشانه‌های عدالت برقرار، و سنت پیامبر صلی الله علیه و آله پایدار گردد. پس، روزگار اصلاح شود و مردم در تداوم حکومت امیدوار، و دشمن در آرزوهایش مأیوس می‌گردد؛ اما اگر مردم بر حکومت چیره شوند، یا زمامدار بر رعیت ستم کند، وحدت کلمه از بین می‌رود، نشانه‌های ستم آشکار، و نیرنگ‌بازی در دین فراوان می‌گردد و راه گسترده سنت پیامبر صلی الله علیه و آله متروک، هواپرستی فراوان، احکام دین تعطیل و بیماری‌های دل فراوان می‌شود.^۱

۱. محمد بن حسین الشریف الرضی؛ نهج البلاغه؛ تصحیح صبحی صالح؛ ص ۳۳۳، خطبه ۲۱۶.